

TÖRÖK BÉLA VINCE

1926. április 21. Mohács

1956. október 27-én Török Béla Vince alezredes Korbély István századoson keresztül parancsot adott Takács Géza repülő hadnagynak arra, hogy előbb „hideg rácsapással” – a tömegre történő rárepüléssel, lövés nélkül –, majd pedig éles lövések leadásával oszlassa szét a Tizsakécskén tüntetőket.

Török Béla Vince négy elemi, négy polgári és négy kereskedelmi elvégzését követően érettségizett. A Magyar Dolgozók Pártja zalaegerszegi városi bizottságától került a honvédség kötelékébe. Katonai szolgálatát 1949. szeptember 1-jén kezdte meg a Vasvári Pál Repülő Szakkiképző Tiszti Iskolában, később elvégezte a repülő törzstiszti tanfolyamot és a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia egyéves képzését. Különböző beosztások után 1954. október 30-án kinevezték a 66. vadászrepülő hadosztály parancsnokának, így nem egészen öt év alatt, 28 éves korára hallgatóból hadosztályparancsnok lett. Háromszor részesült dicséretben, egyszer fenyítésben, és megkapta a Szolgálati Érdemrend kitüntetését is.

A 66. vadászrepülő hadosztály részére 1956. október 24-én hajnali négy órakor rendelték el harci riadót, a személyi állomány részére kiosztották a fegyvert és lőszert, valamint megszervezték a reptér földi védelmét. 1956. október 26-án az Országos Légvédelmi és Légierő Parancsnokság a 66. vadászrepülő hadosztályt a Gyurkó Lajos vezérőrnagy vezette 3. lövészhadtest parancsnoksága alá helyezte. Másnap, október 27-én Gyurkó repülőgép-támadást rendelt el Kecskeméten, Kiskőrösön, Csongrádon és Tizsakécskén. Tizsakécskéről az a hír érkezett a 3. hadtesthez, miszerint a településen nagy tüntetés bontakozott ki, és már áll az akasztófa a főtéren, ahová a tömeg fel akarja akasztani a párttitkárt és a tanácselnököt családostul. Gyurkó Lajos vezérőrnagy parancsot adott arra, hogy „egy repülőgéppel a tömeg közé kell lőni, hogy azokat „szétszlassák és megakadályozzák a kivégzést”. A feladattal a hadosztály alárendeltségébe tartozó tartozó 62. vadászrepülő ezred egy géppárját – amelyet Takács Géza főhadnagy, illetve Mészáros László hadnagy vezettek – jelölték ki. A művelet – a későbbi jelentések szerint – a hadosztály irányítása mellett zajlott. Mészáros László géphibára hivatkozva visszafordult, de Takács Géza főhadnagy elrepült a terület felett, és jelentette, nem lát akasztófát, és a tömeg békésnek látszik. Török Béla Vince alezredes 1998-ban tett vallomása szerint ekkor tájékoztatta Gyurkó Lajos vezérőrnagyot a felderítés eredményéről, aki „ordítva közölte”, hogy ő azt jobban tudja, parancsba adta: lőjön a tömegbe, kilátásba helyezve azt is, hogy Törököt hadbírószám elé állíttatja, amennyiben azonnal nem hajtja végre a parancsot. A levegőből érkező sortűz következménye mintegy 17 halott és 110 sebesült lett.

Török Béla Vince ezt követően nem sokáig maradt a Magyar Néphadsereg állományában, de nem a sok polgári áldozat, hanem a tiszti nyilatkozat aláírásának megtagadása miatt váltották le parancsnoki beosztásából 1957. január 17-én, és helyezték tartalékos állományba. A katonai pálya elhagyása után különböző munkahelyeken dolgozott, miközben elvégezte a Felsőfokú Vendéglátó-ipari és Áruforgalmi Szakiskolát és egy mérlegképes könyvelői tanfolyamot, végül 1963. január 1-től a Képcsarnok Vállalat igazgatóhelyettese lett. 1986. május 1-jén innen vonult nyugdíjba. A Csongrád Megyei Bíróság Katonai Tanácsa az ellene folytatott büntetőper megsemmisítette, de a Legfelsőbb Bíróság Katonai Tanácsa Bf.I.1.535/1999/5. számú ítéletében 2000. szeptember 20-án Török Béla Vince tartalékos alezredest bűnösnek mondta ki felbujtóként több emberen elkövetett emberöléssel megvalósuló emberiség elleni bűntettben, és három év fegyházra, illetve 5 év közügyektől való eltiltásra ítélte, ám kimondta, hogy az közkegyelem folytán nem hajtható végre. (A bíróság megállapította, hogy a bevetést végrehajtó Takács Géza főhadnagy 1959. november 12-én már meghalt.)

Korbély István (Budapest, 1930. július 31.) nyugállományú őrnagy a Török Béla Vince alezredest elleni büntetőper II. rendű vádlottja volt. Korbély István nyolc elemet végzett, azt követően segédmunkásként dolgozott, később géplakatosnak lett. 1949. október 11-én kezdte meg katonai szolgálatát a Kilián György Repülő Hajózó Tiszti Iskolán, majd különböző beosztások ellátása után 1955. április 27-étől leszereléséig, 1957. március 27-éig a 62. vadászpilóta ezred parancsnoka volt. Leszerelésére az 1956. október 30-án és 31-én folytatott tevékenysége miatt került sor. 1957. április 24-étől 1964. márciusig Kecskeméten polgári munkahelyeken dolgozott, 1964. március 1-én ismét hivatásos állományba vették. Előbb Miskolcon, majd Kecskeméten teljesített szolgálatot, 1966. október 31-étől 1985. szeptember 1-jei nyugállományba helyezéséig harcálláspont-ügyeletes parancsnok volt. Katonai pályája alatt 31 dicséretben részesült, megkapta a Szolgálati Érdemrend alap, 10., 15., 20., 25 éves fokozatait, valamint a Haza Szolgálatáért Érdemérem ezüst, illetve kétszer az arany fokozatát. A Legfelsőbb Bíróság Katonai Tanácsa, Szeged, Bf.I.1.535/1999/5. szám alatt 2000. szeptember 20-án Korbély István nyugállományú őrnagyot bűnösnek mondta ki felbujtóként több emberen elkövetett emberöléssel megvalósuló emberiség elleni bűntettben, ezért két év fegyházra és lefokozásra ítélte, az ítélet végrehajtását azonban három évre felfüggesztette.

FORRÁSOK

- A Legfelsőbb Bíróság Katonai Tanácsa, Szeged, Bf.I.1.535/1999/5. számú ítélete. Másolata: Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár IX. 6. b. 67. doboz 4. csomó
- A Csongrád Megyei Bíróság Katonai Tanácsa KB.II 62/1998. számú végzése. Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár IX. 6. b. 67. doboz 4. csomó
- A HM Titkárság összefoglaló jelentése „A MN szerepéről az 1956. októberi-novemberi ellenforradalomban” 1957. okt. 25. Hadtörténelmi Levéltár 31. jegyzék. 1957/T. 89. csomó
- A 62. vadászpilóta ezred (Kecskemét) jelentése. Hadtörténelmi Levéltár 1956-os gyűjtemény, 4. ö. e. 501–512. fólió
- A 66. vadászpilóta hadosztály (Kecskemét) jelentése. Hadtörténelmi Levéltár 1956-os gyűjtemény 4. ö. e. 483–500.
- A 3. lövészhadtest jelentése Hadtörténelmi Levéltár 1956-os gyűjtemény 2. ö. e. 491–559.

IRODALOM

- Kahler Frigyes (szerk.): *Sortüzek, 1956*. Antológia, Lakitelek, 1993.
- Kahler Frigyes (szerk.): *Sortüzek, megtorlás, menekülés, 1956–1957*. II. jelentés. Antológia, Lakitelek, 1994.
- Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: *Kinek a forradalma? Püski–Kortárs*, Budapest, 1997. 176.
- Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: *„Mától kezdve lövünk”*. Tíz év után a sortüzekről. Kairosz, Budapest, 2003
- Horváth Miklós–Tulipán Éva: *In memoriam 1956*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2006.